

πε/μκ/487

Νέα αβυνη

ΓΡΑΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ - ΔΙΑΝΟΗΣΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β'

ΠΕΡΙΟΔΟ Β'

ΑΡΙΘΜ. 1

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΝΟΤΑΡΑ 63α

ΔΡΑΧ. 5000

ΓΕΝΑΡΗΣ 1944

≡≡≡ ΝΕΑ ΑΒΓΗ ≡≡≡
ΓΡΑΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΕΣ — ΔΙΑΝΟΗΣΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αρχιουντάχτες : Κ. ΕΛΑΤΟΣ—Κ. ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟ Β'. — ΧΡΟΝΙΑ Β'. — ΑΡΙΘ. 1 — ΓΕΝΑΡΗΣ 1944

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΝΟΤΑΡΑ 63α

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

Γιώργος Καραπάνος
Βασίλης Λαμπρολέσβιος
Ναπολέον Λαπαθιώτης
Χρήστος Λεβάντας
Κώστας Σάκλαρης
Γιάννης Σιδέρης
Άγγελος Μόσχος
Φραγκίσκος Επιτρόπουλος
Κώστας Νικηράτος
Μηνάς Ματσάκης
Κώστας Έλατος
Πέτρος Ευσταθόπουλος
Μιχάλης Σκευοφύλαξ
Γιάννης Γαλέος
Μιχάλης Μπακούρης
Μίνως Ψαλτάκης
Παύλος Πρόγιας
Γιώργος Σάνδης
Γιώργος Περιστερίης
Γιώργος Θεολόγος

ΝΕΑ ΑΒΓΗ

ΜΕΡΙΑΣΤΕ ΝΑ ΔΙΑΒΟΥΜΕ

Καιρός πιά να το νοιώσετε, μεριάστε να διαβούμε·
όποιοι κι' αν είστε, φίλοι, οχτροί, προγόνιοι κ' επιγόνιοι,
το τέρμα—σας το φτάσατε, και τώρα ξεκινούμε,
για μας ο δρόμος αρχινάει όπου για σας τελειώνει.

Χολή δεν έχει ο λόγος - μας, φωνή δεν είν' χαλάστρα,
κ' εμείς απ' άλλους κάποτε θα παραμεριαστούμε.
Είν' η φωνή - μας δίκαιη, κ' είν' η φωνή - μας πλάστρα
κ' ελπίδας μήνυμα. Μεριάστε, να διαβούμε.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

Απ' τη «Χαρά· μου»

ΔΕΗΣΗ

ΚΥΡΙΕ, Δώσε τὴν εὐχὴ καὶ σβῆσε τὴν κατάρρα,
ἕνας ἀθῶος προσεύχετε, τῶν ὄλων ἀδελφός,
πού ξαγρυπνᾷ καὶ καρτερεῖ, στό σκότος μὲ λαχτάρα,
σὲ κόσμο Εἰρήνης νὰ φανεῖ τ' ἄστρο μὲ τ' ἅγιο φῶς!

Β ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΣ

ΕΡΙΝΥΕΣ...

Παλιά τραγούδια μακρυνά, ἀκουσμένα ἀπὸ καιρό,
κάποιες στιγμὲς ἀγγελικὲς, ἢ μέσα στ' ὄνειρό μου,
τώρα πού, γύρω, τίποτα δὲ μένει πιά γερό,
τὸ βράδι πού σᾶς θυμηθῶ, μοιάζει μὲ βράδι τρόμου,

κι' ἐσᾶς, πού πάντα φύλαγα, σά μιὰ παρηγοριά,
—σά μιὰ στερνή καὶ μαγικὴ παρηγοριά δική μου,
σᾶς νιώθω τώρα, ξαφνικά, ν' ἀλλάζετε θωριά,
καὶ νᾶστε ἀπ' ὄλες τὶς πληγὲς ἢ πιό μαρτυρικὴ μου!...

Γι' αὐτό, σφαλλώντας τὴ ματιά, πηγαίνω νὰ χαθῶ,
μέσ' στοὺς πικροὺς σας ἐμποιγμοὺς, καὶ μέσ' στὶς εἰρω-
[νεῖες,
τώρα πού τίποτα γερό, δὲν ἔμεινε, κι' ὀρθό,
—Σειρήνες μου Ἐρινύες!...

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΩ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Κανείς δὲν τὸν εἶχε δεῖ. Κανείς δὲν τὸν εἶχε ἀντικρῦσει.
"Ὁμως εἶχαν πεῖ πῶς εἶχε φτάσει στὸν ἀπάνω δρόμο. "Ἦταν
πρῶτ' ἰσχυρῶς χάραιζε ποῦχε ξεπροβάλλει στὴ φτωχογειτονιά. Μιὰ
θαμπὴ κρύα, χειμωνιάτικη αὐγὴ πού μάνιαζε τὸ ξεροβόρι καὶ
κρουστάλλιαζαν τὰ νερά στὶς λακκούβες. Στὸν ἀέρα παιχνιδι-
ζαν ἀκόμα μερικὰ κρόσια τῆς νύχτας. Κάτι σταχτόμαυρα κου-
ρέλλια. Κι' αὐτὸς εἶχε φτάσει στὸν ἀπάνω δρόμο τυλιγμένος
σφιχτὰ στὴ μακρὰ χλαμύδα τῆς σιωπῆς. "Ἐνα κατάσπρω χιο-
νάτο σεντόνι σὰ σάβανο πού τὸν σκέπαζε ἀπ' τὸν λαιμὸ ἴσαμε
τὰ νύχια. "Ἦταν ψηλός, λέει. Κι' εἶχε ἕνα πρόσωπο ἄσαρκο. Δύο
μαυροκίτρινα κόκκαλα σταυρωτά.

Ποῖο στόμα τῶπε πάλι κανείς δὲ μποροῦσε νὰ πεῖ. "Ἴσως νὰ
τὸ ἰστόρησε κλεφτὰ μουρμουρίζοντας πίσω ἀπ' τὶς γρίλλιες τῶν
παραθυριῶν, ἕνα ἀερικό. "Ἐμοιαζε εἶπανε, ἀναστημένος Ἰππό-
της τοῦ Μεσαίωνα. "Ἐνας Ἰππότης χωρὶς πανοπλία. Μονάχα τὰ
μάτια του ἦταν δύο βαθουλὲς τρύπες. "Ἐνα σκοτεινὸ χάος πού
σ' ἔπιανε ἢ καρδιά σου. Ποῦ τὰ κοίταζες κι' αἰστανόσουνα νὰ
δένεται ἢ γλῶσσα σου. Βάδιζε σταθερὰ καὶ γρήγορα. Γλύστρα-
γε σχεδὸν πλάι στοὺς τοίχους λὲς καὶ δὲν ἤθελε νὰ ταράξει τὴ
βαρεῖα νάρκη τοῦ δρόμου. Μιὰ θεόρατη σκιά. Καὶ στὸ δεξί
τοῦ χέρι κρατοῦσε κάτι π' ἀστραφτε σὰ γυμνὸ σπαθί.

Εἶχε ρθεῖ τὸ λοιπὸν μ' ἀξιοπρέπεια. Σὰν ἄνθρωπος συστά-
μενος ποῦξερε ἀπὸ καλοὺς τρόπους. Κι' εἶχε πάει ἴσα στὸ σπῆτι
τῆς Ἀσημιῶς. Τῆς Ἀσημιῶς τοῦ Ρουμπῆ πού ἀπὸ μέρες τὸν πε-
ρίμενε στὸ κατώι της. Μιὰ τρύπα στὴν ἀπάνω γειτονιά. "Ἐνα
ὕγρὸ κι' ἀνήλιαγο χαμόσπιτο.

—Οὔχου... ἔκανε ἢ Ἀσημιῶ ποῦχε φυράνει κι' εἶχε γίνε μί-
α σάρκινη γλύτσα ἀπάνω στὸ κρεβάτι της καθὼς ἀκουσε νὰ τρί-
ζει ἀλαφρὰ τὸ χερούλι τῆς πόρτας καὶ τὸν εἶδε νὰ γλυστράει
μέσα καὶ νὰ τῆς γνέφει.

—Οὔχου ἔκανε κι' ἦταν ἢ φωνὴ της ἀδύνατη ἕνας ἄψυχος
παραπονιάρικος ἦχος.

Τ' ἀρφανά της, ποῦταν ξαπλωμένα σὰ πόδια τοῦ κρεβα-
τιοῦ—ἢ Ἀθηνᾶ κι' ὁ Πέτρος τοῦ Ρουμπῆ—ἐτοῦτος εἶχε πεθάνει
δύο χρόνια τώρα καὶ τᾶχε ἀφήσει νὰ βολοδέρνονται μαζὺ μὲ
τὴ μάννα τους τὴ καφερὴ μιὰ ταπεινὴ γυναίκα, ἕνα μούσκλο

τοῦ θεοῦ, σπάραξαν σὰν εἶδαν τὴ μάννα τους πανὶ κι' ὁ δρόμος π' ἄκουσε τὴ φωνὴ τους κι' ἔμαθε τὸν ἔρχομό τους, φρούμαξε πέρα γιὰ πέρα. Ἐνα σύγκρυο πιὸ παγερό κι' ἀπ' τὴ θαμπὴ βαρυχειμωνιάτικη αὐγὴ, τὸν πέρασε βαθειὰ ἴσαμε τὸ μεδοῦλι.

—Θέ μου... βόγκηξε ἡ ἀπάνω γειτονιά.

Γιατὶ τώρα—κρυφομίλησε τ' ἀερικὸ τρέχοντας πίσω ἀπ' τὶς γρίλλιες—τώρα ὁ Ἰππότης μὲ τὴ μακρυὰ χλαμύδα τῆς σιωπῆς, μὲ τὸ κάτασπρο σάβανο καὶ τ' ἀστραφτερὸ σπαθί, μπορούσε ν' ἄφερνε μπάλα ὄλα τὰ σπίτια. Θὰ μπορούσε νὰ φανεῖ ἀπὸ λεφτοῦ σὲ λεφτὸ στό κατῶφλι τῆς πόρτας τους μὲ τὰ σκοταδερά βαθουλωτά του μάτια γιατί στὰ σωστὰ ἔτοῦτος ὁ χειμῶνας εἶχε ρθεῖ σὰ βαρεῖα κατάρια. Οἱ ἄνθρωποι λὲς κι' ἦταν πουλιά πὸ τ' ἄχε ξορίζει ὁ καιρὸς σ' ἄξενους παγωμένους τόπους, χτύπαγαν μὲ θανάτερη ἀγωνία τὰ φτερά τους, πιλάλιζαν ἐδῶ, πιλάλιζαν κεῖ καὶ στὰ μάτια τους ἔβλεπες μία πυρετώδικη λάμψη καθὼς ἀνασκάλευαν τὴ γῆ νὰ βροῦν τροφή, ν' ἀρπάζουν δύο σπόρους, ἓνα χόρτο, μιὰ πράσινη ρίζα νὰ τὴ βάλουν στὸ στόμα νὰ πιαστεῖ ἡ καρδιά τους.

Ἔτσι εἶχαν λιγνέψει, εἶχαν μείνη πετοῖ καὶ κόκκαλο, δυὸ πόδια κλωστές, ἀργοσερνάμενοι σκελετοὶ ποῦταν ἔτοιμοι ἀπ' ὦρα σ' ὦρα νὰ πέσουν, νὰ γίνουν σωρὸς ἀπὸ χῶμα.

—Θέ μου... σπάραξε ἡ ἀπάνω γειτονιά. Καὶ σὰ νὰ σκοτείνιασε τὸ πνέμα τῆς, σὰ νὰ τὴ χτύπησε κακιὰ ἀρρώστεια, ἀρχισε νὰ τρέμει καὶ νὰ τὸν βλέπει ὀλοῦθε. Πίσω ἀπ' τὶς κλειδομπαρωμένες πόρτες νὰ πασχίζη ν' ἀνοίξη στρίβοντας μουλοχτὰ τὸ χεροῦλι τους, πίσω ἀπ' τὶς γρίλλιες νὰ σουσουνίζει καὶ ν' ἀναδένει κάτι μακρουλὲς κροκαλιάρικες χεροῦκλες ὄξω στὸν δρόμο νὰ σουλατσάρεῖ μὲ τὸ ἰσοῦλι του.

—Νᾶτος... ἔλεγε κάποιος καὶ γούρλωναν ἀπὸ τρόμο τὰ μάτια του.

—Ὅχι αὐτοῦ εἶνε... ψυθίριζε μὲ τὰ χεῖλη στεγνά, ἄσπρα, ἓνας ἄλλος δείχνοντας κατὰ τὸ τελλάρο καὶ κουλουριάζοταν σὲ μιὰ γωνιά. Ζάρωναν οἱ ψυχὲς καθὼς ἄκουγαν τὸ παραμικρὸ θρόισμα. Κάτι σὰ περπάτημα στὸν δρόμο.

*... Πάει τ' Ἀσημιῶ τοῦ Ρουμπῆ...

—... Πάει κι' ὁ Θανάσης τοῦ Βαγιόκα. Κι' ὁ Θανάσης...

—... Πάει ὁ Γουρούσης ὁ Θεωρησ...

—Τὰ μάθατε ;... Πάει ἡ Κατερίνα τοῦ Σταμέλου...

Καὶ στὸ τέλος σὰ νᾶχε ἀποχειροτερέψει ἡ ἀρρώστεια τοὺς ἄρχισαν νὰ τὸν βλέπουν ὁ ἓνας στ' ἄλλου τὸ σκελετώδικο πρό-

σωπο. Μέσα στὰ βαθουλωτά του μάτια, στὶς βασιλεμένες κόρες.

—Θέ μου.

Βόγκηξε ἡ ἀπάνω γειτονιά. Καὶ ξάφνου ἀκούστηκε ἓνας θρῆνος, ποῦταν κλάμμα καὶ ἱκεσία μαζύ. Ἴκεσία γιὰ βοήθεια, γιὰ θάμμα, ποῦ θὰ δίωχνε πέρα τὰ μαῦρα σύγνεφα καὶ θ' ἄφερνε μιὰ ζεστὴ ἀχτίνα ἡλίου στὶς μαργωμένες τους καρδιές.

Χρῆστος Λεβάντας

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Τι κιαν χειμῶνας ἀπλώσε στα διάφεγγα μαλλιά σου
καὶ ο σταυρὸς σου λύγισε τὴ νειότη τὴν παλιά.
πιότερα ρόδα στήσανε καρτέρι στη χαρὰ σου
τουφθινοπώρου π' ἀνοίξες τὴ μαύρη τὴν καρδιά.

Καὶ τὸ σκοτάδι σχίστηκε σ' ἓνα καινούρι' ἀπρίλη
σε μιαν ἀγάπη ολόμοστη καθάρια φωτερὴ,
σαν νάσαι χιόνι τοῦ μαρτιοῦ γιὰ δεκεβριοῦ σταφύλη,
ποῦ στον στερνὸ χαιρετισμὸ σκορπάει ἠδονή.

Κιὰς εἶν ἡ πίκρα κίτρινη στο πρόσωπο βαμμένη
εἶναι τὸ φῶς τανεύρετο κ' ἡ ἀμοιβὴ τῶν κόπων
Μέσα σαπέρι τ' ὀμορφιά παλιά ἀγαπημένη
φωμάει στὴν ἀσπράδα σου τὸ δάκρυ τῶν ἀνθρώπων.

Κώστας Σακλαρῆς

Ο ΊΨΕΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΑ ΠΑΙΓΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

Αφού το «Θέατρο Τέχνης» τίμησε τη μνήμη του Ίψεν μ' ένα «φεστιβάλ», τιμώντας έτσι πιά πολύ τον ίδιο τον έαυτό του, δέν θά ήτανε άσκημο και άταίριαστο μέ την έπικαιρότητα νά καταγράψουμε τώρα τά έργα του πού έπαιξε το Θέατρό μας για πρώτη φορά και για νά δοῦμε στο σύνολό τους πόσες έξαιρετικά ένδιαφέρουσες πρώτες είδαν οί θεατές μας· οί παραστάσεις τῶν έργων του Ίψεν πάντοτε ήταν και είνε πηγή αίσθητικῆς χαράς και ὅλες οί τυχόν άντιρήσεις χάνονται και μένει τό κέρδος, πού ξεπηδάει από τά πολυσήμαντα τά δράματά του:

1) «Βρυκόλακες» (1894, έκτακτος θίασος μέ πρωταγωνιστή τόν Εὐτύχιο Βονασέρα, θέατρον «Κωμωδιῶν», μεταφρ. Μιχ. Γιαννουκάκης).

(2) «Νόρα» (1899, θέατρον «Νεαπόλεως» μέ τήν Ὀλυμπίαν Λαλαούνη (Δαμάσκου),

3) «Ἄγριόπαπια» (1901, «Νέα Σκηνή»)

4) «Τά στηρίγματα τῆς κοινωνίας» (1902, «Βασιλικόν Θέατρον»)

5) «Ὁ έχθρὸς τοῦ λαοῦ» (1902 «Νέα Σκηνή»)

6) «Ἐντα Γκάμπλερη» (1903, «Νέα Σκηνή»)

7) «Κυρά τῆς θάλασσας» (1906, Μαρίκα Κοτοπούλη)

8) «Ρόσμερσ Χόλμ» (1909, Θωμάς Οἰκονόμου).

9) «Μικρὸς Ἐϋολφ» 1919, θέατρον Ὀδείου).

10) «Ἀρχιτέκτων Σόλνη» (1928, Ἐλ. Χαλκούση, Μινωτῆς)

11) «Ἰωάννης Γαβριήλ Μπόρημαν» (Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Θεάτρου, σκηνοθεσία Φ. Πολίτη).

12) «Λέρ Γκύντ» (1934, Ἐθνικὸν Θέατρον»).

Ἐννοεῖται ὅτι και ἀργότερα τά περισσότερα ξαναπαιχθήκανε τά «Στηρίγματα τῆς κοινωνίας» μόνο και ὁ «Ἀρχιτέκτων Σόλνη» μέινανε μέ τήν πρώτη τους τῆ σειρά.

Τὸ φυτώριο πού καλλιεργήθηκε κυρίως ὁ Ίψεν και μέ φροντίδα ήταν ἡ θαρραλέα ἐκείνη «Νέα Σκηνή» τοῦ Χρηστομάνου, πού πάλαψε μέ πείσμα ἐναντίον στήν κάθε κακὴ συνήθεια τοῦ κοινού και πού στο τέλος, ἂν ἄρχισε τους συμβιβασμούς κι' ἂν ἔπαιξε κι' έργα «ἀκατάλληλα διά δεσποινίδας» τοῦτο βαρύνει ὅλη τήν ἐποχὴ γενικὰ και πρό παντός τὸ κοινὸ πού

δέν εἶχε περισσότερη ἄντοχὴ διά καλά έργα· ἔτσι κυριαρχοῦν, ἐνώτᾳ σπουδαῖα στέκουν λίγον καιρό στο πρόγραμμα, μποροῦν ὁμως και νά ἐξαγνίζουν τις βλάβες πού φέρνουν τά πιὸ εὐτυχῆ έργα τά κατώτερα.

Πάντως ἡ πάρα πολὺ μεγάλη ἀξία τῆς «Νέας Σκηνῆς» σχετικὰ μέ τὴ συμβολὴ της στήν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ μας γενικὰ δέν ἔχει ἐξετασθεῖ ἀντάξια της ὡς τώρα.

Γιάννης Σιδέρης

ΠΡΟΣΜΟΝΗ

Αφήκαν τις φωλῆες τα χελιδόνια
και γι' άλλους τόπους πιὸ ζεστοῦς πετάνει,
με την καρδιά θλιμμένη τους και πάνε
για νάβρουνε γαλήνη και συμπόνια.

... Κι' ἀφήσανε, στις στέγες, στα μπαλκόνια
πλεχτές φωλῆες, που μόνα τις κεντάνε
Α! Πότε θα τα δοῦμε να γυρνάνε
στο ράμφος τους βαστώντας αποκλώνια

Πότε θα ταδοῦμε ναρθοῦν και πάλι
χαρούμενα για να μας ανταμώσουν,
και λίγη απ' τη χαρά τους να μας δώσουν...

Προσμένω να γυρίσουν... (Τι μεγάλη
χαρά θα μου χαρίσουν...) Και μι' αχτίδα
μέσα μου τρεμοσβύνεται, ἡ ἐλπίδα.

Ἀγγελος Μόσχος

ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Νομίζω πως κανείς δε μπορεί σήμερα ν' αρνηθεί πως η δημοτική, ή ορθότερα ο δημοτικισμός, έχουν πλέρια και βαθιά αγκαλιάσει κάθε εκδήλωση της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας· την ποίηση, το μιθιστόρημα, το διήγημα, το θέατρο, ως κ' εκείνην ακόμα την κριτική. Και πως ολάκερη η πνευματική μας ζωή σε κάθε της παρακλάδι και σε κάθε της μορφή έχει έκδηλη και βαθύτατη τη σφραγίδα του πολύχρονου γλωσσικού μας αγώνα.

Όμως, αν έχει περάσει και κριθεί η πρώτη περίοδος της γλωσσικής μας χειραφετήσης, η περίοδος ας πούμε της ιδεολογικής και πρωτοποριακής μάχης, που έδωσε και που κέρδισε ο δημοτικισμός, δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε πως η περίοδος που τώρα περνούμε η περίοδος δηλαδή της μορφικής διάπλασης και της εκφραστικής τελειοποίησης της ζωντανής μας γλώσσας, είναι όμοια αν όχι και πióτερο σημαντική.

Γιατί, αν είναι αλήθεια πως έχει πρωτέβουσα σημασία πως μπορέσαμε μ' αγώνες πολύχρονους ν' αποκτήσουμε τη γλώσσα που μας εκφράζει μεστό και ζωντανά και δημιουργικά σαν άτομα και σαν Έθνος, ην' άλλο τόσο αλήθεια πως πρέπει τη γλώσσα ετούτη να την επεξεργαστούνε και να την τελειοποιήσουν τα κατάλληλα χέρια κ' οι αρμόδιοι πνευματικοί μας άνθρωποι. Γιατί μόνο έτσι θά μπορέσει, ολοένα εξελισσόμενη κι' ολοένα ισοροπούμενη και πλουτιζόμενη, να ενσωματώσει και να εκφράσει τις πνευματικές κ' εσθητικές ανάγκες της εποχής της.

Η γλώσσα δεν είναι στατικό φαινόμενο της ζωής. Είναι αντίθετα η πιο ζωντανή κ' η πιο εξελισσόμενη εκδήλωση της. Για τούτο και κάθε γλωσσικός δογματισμός χρήσιμος κι' απαραίτητος στις μαχητικές και απόλυτες περιόδους που προετοιμάζουν πάντα κάθε μεταρρύθμιση μπορεί ν' αποβεί μέγιστο κι' ολέθριο εμπόδιο για τη φυσιολογική κι' αρμονική διάπλαση του εκφραστικού μας οργάνου.

Και πρέπει να το πούμε καλόπιαστα και καθαρά, για να προλάβουμε και να εμποδίσουμε μελλοντικές παρεκροπές και παρεξηγήσεις: Αν υπάρχαν σήμερα στην πνευματική μας ζωή λείψανα της εποχής και της ψυχοσυνθέσης του μιστριώτη,

που εξακολουθούν να μιλούν τα κορακίστικα της σκελεθρωμένης καθαρέβουσας, υπάρχουν άλλο τόσο κι' ωρισμένοι λεγόμενοι δημοτικιστές που μιλούν τα δικάτους κορακίστικα και που προκαλούν την ίδια αγανάκτηση και την ίδια αηδία, και την ίδια σύγχυση.

Είν' αλήθεια ιστορικός κι' αδιάσειστη πως οι γλώσσες δε «φιάχνονται» παρά «γίνονται» καθώς έλεγε κι' ο περισπούδαστος Γιαννίδης. Εκείνοι που προσπαθούν να «φιάξουν» τη δημοτική, που τη θέλουν φιαχτή και ψέφτικη, γεμάτη από δογματισμούς κ' υπερβολές και ασχιμίζουν κ' εμποδίζουν την ισοροπημένη και φυσιολογική εξέλιξη της. Κι' απ' αφτήν τήν άποψη ξεπερνάνε τους πισοδρομικούς και φανατισμένους και δογματικούς καθαρεβουσιάνους.

Η γλώσσα μπορεί να «γίνει» να μεστώσει και να καρπίσει μόνο απ' το χέρια κι' απ' τη θέρμη του άξιου λογοτέχνη και του γλωσσοπλάστη ποιητή. Όλοι οι άλλοι, να την ασκιμίσουν μπορούν και να την βλάψουν ανεπανόρθωτα.

«Εξ' οικείων τα βέλη». Αφτό δέν πρέπει ποτέ να το ξεχνούμε. Γιατί θάταν αλείθεια οδυνηρό, να κερδίσει τον πολύχρονο και δύσκολο αγώνα του ο δημοτικισμός και να τον χάσει κατόπι η δημοτική.

Νοέμβρης του 1943

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

Ο ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Γοργό το βήμα του διαβάτη
κι' η στράτα έρμη σκοτεινή
στα δόντια ψιθυρίζει κάτι
νάναϊ κατάρα ή ευκή;

—=—

Αργό το ζάλο του διαβάτη
συρτό κοντό σαν κουρασμένο
μες της ζωήςτο μονοπάτι
λέει: Μιάν άνοιξη προσμένω!

—=—

Και κει δά χάμου στη γωνία
προσμένοντας τήν άνοιξη να 'ρθεί
μπρος του χειμώνα τη μανία
έσβυσ' η μάταιη προσευχή..

Φραγκίσκος Επιτρόπουλος

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Πέρασε πιά η εποχή που κλεισμένη στο σπίτι τον άνδρα της περίμενε. Σαν τους κηφήνες τώρα πιά δεν περιμένουν αφ' τη μοίρα για να ζήσουν με το μεροκάματο του άντρα. Δώσανε μάχη με τη ζωή και την κέρδισαν. Ο πόλεμος, η στέρηση, η ακρίβεια της ζήσης τις έκαμε να ξεθαρέψουν πιό πολύ ακόμα και να πέσουν με τα μούτρα κι' αφτές στη βιοπάλη. Κέρδισαν στη μάχη τους αφτή.

Δίχως λεφτά σήμερα δε μπορείς να ζήσεις. Λεφτά δίχως δουλιά δεν μπορείς νάβρεις. Άρα... Στο νού μας έρχονται τότες εκείνες που γυρίζουν στους δρόμους και... Μήπως φταίνε κιαφτές. Κι' αν φταίνε τότες θάνε από κείνες που ζητάνε τή.. μεγάλη ζωή κιαφτές είνε πολύ λίγες. Οι πολές είνε θύματα της εποχής. Πείναγαν δουλιά πουθενά. Τί να κάνουν; Να παιθάνουν; Φυσικά όχι. Έχουν δικαίωμα κιαφτές να ζήσουν. Πως να ζήσουν αφού δε βρίσκουν δουλιά; Μήπως το θέλουν κιαφτές; Η ανάγκη βλέπετε στην αρχή κι' η συνήθεια ύστερα.

Η αλήθεια είνε πως κέρδισαν στον αγώνα της ζωής. Δεν περιμένουν τώρα πιά το μεροκάματο του άντρα. Δεν είνε τώρα πιά κηφήνες. Τρώνε το ψωμί του ύδρωτά-τους κι' όχι το ψωμί της τεμπελιάς και του ξένου ύδρωτα. «Όπως όλα μοιάζουν μέσα στο διάστημα, έτσι αντιγράφονται όλα στο κύλισμα του καιρού», λέει κάπου ο Νίτσε. «Υπάρχει τίποτα το καινούργιο στο μέλον πούρχεται; Ίσως είτε μπροστά πάμε είτε πίσω να δούμε τα ολόειδια πράματα». Και πράγματι άμα ξεφυλίσουμε την ιστορία θα δούμε πως η γυναίκα στην αρχαιότητα είχε κιαφτή τα ίδια δικαιώματα με τον άντρα.

Σαν ζούσε ακόμα ο άθρωπος μισάγρια κι' ο άντρας κι' η γυναίκα ψάχνανε για φαΐ κι' οι δύο μαζί πολεμούσαν τάγρια θηρία.

Όταν άρχισαν να σχηματίζονται οι κοινωνίες βλέπουμε και τους δυό να δουλέβουν για να ζήσουν. Ο αγώνας για την ύπαρξη βλέπετε. Κι' όχι μόνο δουλέβανε μα και πολεμούσανε. Η μυθολογία αναφέρει τις αμαζώνες πούκοβα τόνα τους βυζι για να μπορούν να μεταχειρίζονται πιό έφκολα το τόξο.

Οι διάφοροι όμως βάρβαροι που υποδούλωναν τα διάφορα μέρη έπερναν σαν δούλους τους άντρες που χρησιμοποιούσαν

για να σκάβουν τα κτήματά-τους και της γυναίκες για να κάβουν τα γούστα τους.

Τη Βυζαντινή εποχή και την εποχή της Τουρκοκρατίας βλέπουμε τη γυναίκα κλειστή στο σπίτι κι' αν βγει καμιά φθρά όξω βγαίνει με «φερετζέ» για να κρύψει την ομορφιά-της, γιατί αφτή την εποχή ο άντρας είχε χαρέμια κι' ο πόλεμος για τη γυναίκα που ποθούσε δεν ήτανε τίποτα. Με τη Γαλλική επανάσταση που σαν σκοπό-της είχε τη λεφτεριά του άτομου, βλέπουμε και τη γυναίκα να πολεμάει για τα δικαιώματά-της. Η περίφημη Τερουάν ντε Μερικούρ η επονομασθείσα «Αμαζώνα της Λεφτεριάς» πήρε μέρος στη πολιορκία της Βασίλης και στα γεγονότα της 10 Αυγούστου.

Στο παγκόσμιο πόλεμο που οι άντρες λιγοστέψανε κι' οι ανάγκες για εργάτες ήσανε πολές. βλέπουμε σιγά-σιγά τη γυναίκα να βγαίνει κιαφτή στη ζωή. Στην Ελλάδα λίγα χρόνια πριν απο το σημερινό πόλεμο βλέπουμε τη γυναίκα να βγαίνει στη ζωή.

Σήμερα με τη δυσκολία της ζωής τη βλέπουμε σόλα τα στρώματα της δουλιάς.

Δέν είνε πια σήμερα η γυναίκα το χρεσινό «ασθενές φύλο».

Είνε ίδια σαν καιμάς. Δέν είνε δούλη μας. Είνε αδελφή και σύντροφός μας όπως ήτανε και πρώτα πρι να πέσει στο περιθώριο.

Όλα βλέπεται στο κύλισμα του καιρού αντιγράφονται.

Κ. Νικηράτος

ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Z.K.

Στης πόλης μες τη χλαοή μ' έφερε η μοίρα ένα πουρνό και μ' έρριξεν αμόλεφτο στου μόχτου την αντάρρα, κι' ούτε αραξόβολο ποτές τάχαρου δρόμου ένα στερνό στάθη για με στου μισεμού την άδικη κατάρα...

Καμμιά χαρά δεν άγγιξε τα στέρνα μου καμμιά φορά κι' ουτ' ένας πόθος φλογερός την υπαρηξή-μου εμένα μα το σκοτάδι μοναχά με τ' απλωμένα-του φτερά μιας μάβρης κι' άχαρης ζωής κυκλώνει-με ολοένα...

...Ω! ας είταν μες στο κύλισμα του μάταιου κόσμου το πικρό, μες στις ζωής-μου το κενό, στην ερημιά την τόση, προτού μ' αφίσει ο πόνος-μου μια μέρα ίσως νεκρό, νάβρισκα εγώ την αδερφή ψυχή που θα με νιώσει...

Μηνάς Ματσάκης

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

ΟΙ «ΜΕΓΑΛΟΙ, Κ' ΕΜΕΙΣ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΜΑΣ

Τα πράγματα γίνανε έτσι : 'Ο Πειραιάς κοιμότανε βαρυά τον ύπνο της Ξενισιάς. Λήθαργος βαθής είχε ναρκώσει τα πνεύματα. Καμιά πνευματική κίνηση, κανένα σημάδι ζωής διανοητικής, τίποτα που να δείχνει πως στην απέραντη πόλη—μας ζούσανε άνθρωποι σκεπτόμενοι, καλλιτέχνες, διανοητές λογοτέχνες. (Οι λιγοστές εφημερίδες κλείσανε από καιρό τα περιοδικά τα παλιά είτε πνίγηκαν μέσα στα τεράστια κύματα των δυσκολιών είτε μένα οβέλτο πήδημα βρέθηκαν στην Αθήνα και συνεχίσανε με Πειραιώτικο βέβαια όνομα μα με Αθηναϊκό χρώμα. Μήτε περιοδικά, λοιπόν στον Πειραιά, μήτε εφημερίδες μήτε καλλιτεχνικά φανερώματα. Καλλιτεχνική και πνευματική νάρκη. Έτσι είχε η κατάσταση όταν άρχισε ο τεράστιος οργανισμός τον περασμένο χειμώνα που πρωτοεκδηλώθηκε στην Αθήνα και που δεν άργησε να ξαπλωθεί και στην πόλη μας. Όμως η πρωτέβουσα βρέθηκε έτοιμη να ικανοποιήσει τις ολοένα ανώτερες απαιτήσεις του «κοινού». Τα σοβαρά λογοτεχνικά περιοδικά στη θέση—τους τὰ θέατρα οι καλλιτεχνικές ομάδες έτοιμες, οι «εκδοτικοί οίκοι» μπήκανε σε έντονη φόρα παραγωγής με παλιά και νέα βιβλία και το σπουδαιότερο οι πνευματικοί ηγέτες όλοι μαζωμένα εκεί από καιρό, δώσανε ένα καλό δρόμο στο χείμαρο των πνευματικών επιδιώξεων. Μα στον Πειραιά; Τι γινόταν στον Πειραιά; Τίποτα. Οι νέοι—κύρια οι νέοι—άρχισαν να ζητούνε επίμονα το μερτικό—τους από τα πνευματικά αγαθά. Και αναγκαστικά τα ζητήσανε απ' το κέντρο. Αλλά η θέση τουτου παράσιτου του ικέτη δεν τους ικανοποιούσε καθόλου. Οι άνησυχίες—τους οι πόθοι τους τραβούσανε ψηλά. Κ' έτσι σήμερα...

Κι' έτσι σήμερα στον Πειραιά ασφαλώς κάτι γίνεται. Βιβλία πειραιώτικα—περιοδικά πειραιώτικα—καλλιτεχνικές ομάδες πειραιώτικες—μιά άγνωρη σε βάθος και πλάτος πνευματική ζύμωση. Ένα ξύπνημα απ' το λήθαργο, ένας παλμός ζωής γοργός, ένα ξαναζωντάνεμα του νού—ένα κάτι που καθώς μολογούνε οι γέροι δεν έχει ξαναγίνει στον τόπο μας. Όμως τι γίνανε οι «μεγάλοι»; Θά παραξενευετεί κανείς όταν δει πως όλη αφτή η κίνηση ξεκινάει από νέους και φτάνει σὲ νέους. Απ' τους δόκιμους λογοτέχνες ούτε σκιά, Οι «σοβαροί» σταθή-

κανε μακρυά απ' τις κινήσεις των νέων με μια ψυχρή αδιαφορία, μένα μειδίαμα ειρωνικό στα χείλια. Κ' οι νέοι μείνανε μόνοι τους να αντιμετωπίσουνε τις λογίς λογίς δυσκολίες που αφάνταστα απειλιτικές στέκουνε πάνω—τους. Θα μπορούσε βέβαια κανείς νά μετρήσει εξαίρεσες—στά δάκτυλά του ενός χεριού. Όμως θάβλεπε πως αφτοί που νοιώσανε τις προσπάθειες—μας είτανε κείνοι που ακριβώς δεν περιμέναμε δηλαδή, Αθηναίοι λογοτέχνες. Γιατί εμείς περιμέναμε τέτοια κατανόηση και βοήθεια απ' τους πειραιώτες λογοτέχνες—κείνους που ξεκίνησαν απ' τη μίζερη πόλη—μας, και που ζήσανε τις ίδιες στιγμές που εμείς τώρα περνούμε. Αλλά αφτοί είτε δυστυχώς «δεν μπορούνε να μας κάνουνε τίποτε» είτε θα λείπουνε (περίεργο μὰ την αλήθεια) απ' το σπίτι—τους σαν τους ζητήσουνε οι νέοι του Πειραιά, είτε όταν σταθούνε στό πειραιώτικο περίπτερο να πάρουνε την πρωϊνή—τους εφημερίδα, θα δούνε αδιάφοροι τα περιοδικά των νέων και ούτε θα τα πιάσουνε στα χέρια τους έτσι από περιέργεια. Προτιμούνε να ξεφυλίσουνε το «Μπουκέτο» («δε βαρυνέσαι, Παιδιά... παιδιά...» θα πούνε στον περιπτερά που τα συσταίνει). Δε θα οφελούσε να πω ονόματα. Όμως αφτά τα λίγα παραδείγματα σταθήκανε αφορμή να καταλάβουμε τη θέση των «πνευματικών—μας πατέρων». Φυσικά ο κανόνας δεν είναι γενικός. Και αφτοί οι λίγοι που μας βοηθήσανε φτάσανε να μετρήσουνε την πίκρα που νιώσανε απ' τη στάση των πολλών.

Όμως ας είνε, ας αδιαφορούνε αφτοι ας χαμογελούνε ειρωνικά ας μας πολεμάνε ακόμα—κ' εμείς ας παλέβουμε, ας τὸ πάρουμε απόφαση πως θα προχωρούμε μονοι κι' ας τεντώσουμε τα νέβρα και τη θέληση. Και θάρθει μέρα που μόνοι—τους πια θα παραδεχτούνε πως στον Πειραιά κάτι γινότανε απ' τα «παιδιά».

Κώστας Έλατος

ΜΙΑ ΕΥΧΟΥΛΑ

Σα να όνειρο πόσβυσε
Μιάν αυγή με δροσούλα
Και στη σκέψη δεν έμεινε
Δεν το ειδε η αυγούλα

Έτσι κάποτε πέρασε
Μιά ψυχούλα θλιμμένη
Στης ζωής μου τις ώρες
Μά! ! στο διάβα της άφησε
Κάτι τι που θα μένει
Στων ονείρων τις χώρες

Π. ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ

Ἡ Δωδεκανησιακὴ διάλεκτος κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Ν. Χατζηδάκι ἀνήκει ὡς πρὸς τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτῆς εἰς τὴν μεσηβρινὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ παρατηροῦνται ἐν αὐτῇ τοπικισμοὶ τινὲς καὶ ἰδιαιτέρα γραμματικὰ φαινόμενα διαφέροντα οὐσιοδῶς τῆς ἄλλης μεσηβρινῆς, διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν διαλεκτικὴν συστάδα, ὀφειλομένην εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν νήσων τῆς καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων, ἀσχολουμένων κυρίως εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ συνεχῶς ἐρχομένων εἰς συνάφειαν μετ' ἄλλων χωρῶν τῆς ἀνατολικῆς μεσογείου ἐκ τῶν ὁποίων καὶ εἰσάγουσι πλείστα στοιχεῖα τῆς διαλέκτου αὐτῶν.

Εἶναι δέ τὰ ἰδιαιτέρα ταῦτα χαρακτηριστικὰ γραμματικὰ φαινόμενα τῆς Δωδεκανησιακῆς διαλέκτου, ἢ διατήρησις τῶν διπλῶν ὁμοίων συμφώνων, ἧτις συναντᾶται εἰς πλείστας τῶν Συμαϊκῶν λέξεων (πρόθω—ὀθῶ, λλιατάκι=ἐλλάχιστον κ. λ. π.) ἢ κατ' εὐφράδειαν τροπῆ τοῦ ληκτικοῦ ν (μ. γ) κατὰ τ' ἀκολουθοῦν σύμφωνον (μῖσ φορὰν κί' ἔναγ-καιρο=μῖαν φορὰν κί' ἕναν καιρο. τὸθ θεό=τὸν θεό, μιάγ γιστέρονα=μῖαν στέρονα τὶ τῆθ θέλητε ;=τὶ τὴν θέλητε ; κ.τ.λ.) Αἱ φωνητικαὶ παθήσεις τῶν συμφώνων (ἀποβολαί, τροπαί, μεταβολαί) αἱ φυσιολογικαὶ τῶν φωνιέντων παθήσεις, (ἀφαιρέσεις, συγχωνεύσεις, συνιζήσεις, τροπαί) ὡς καὶ αἱ ἀφομοιώσεις, συγκοπαί, ἀναπτύξεις, προσθήκαι καὶ ἀφαιρέσεις τῶν φωνηέντων, ὀφειλομένων εἰς φυσιολογικὰς παθήσεις αὐτῶν.

Ἡ Δωδεκανησιακὴ διάλεκτος εὔρε διαπροσπεῖς ἐρευνητὰς αὐτῆς τὸν Dieterich εἰς τὸ ἔργον Sprache und Volksüberlieferung der Sudlicher Sporaden (1908) τομ. 2, τὸν Μ. Γρηγορόπουλον εἰς τὸ ἔργον του ἢ Σύμη, Ἀθῆναι 1875 καὶ τὸν διαπρεπῆ Δωδεκανήσιον λαογράφον Δ. Χαβιαρᾶν ὅστις εἰς τὸν Ζωγράφιον ἀγῶνα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» Α' 211—265 (ὄρα βιβλίον Βουλῆς) παρουσιάζει τὴν Δωδεκανησιακὴν διάλεκτον ἐν ὄλῳ τῷ μεγαλείῳ τῆς διὰ τῆς παραθέσεως πλείστων Δωδεκανησιακῶν διηγημάτων, ποιημάτων, ἀνεκδότων, ἤθη ἐθίμων καὶ λαϊκῶν παροδόσεων περὶ ὧν ἀρσβικῆς.

Μ. Σκευοφύλαξ

ΜΙΛΟΥΝ ΤΑ ΤΣΙΓΑΡΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ νύχτα ἀπλωνόταν ὠραία καὶ μιὰ ἡσυχία βασίλευε στὴ φύση. Δὲν εἶχα διάθεσι νὰ βγῶ ἔξω καὶ διάλεξα τὴν ταρατσα νὰ περάσω λίγο τὴν ὥρα μου, χαζεύοντας τὸν ἀστεροκεντημένον οὐρανὸ. Τὸ φεγγάρι εἶχε ψηλώσει καὶ παραπονιαρικο ἔστειλε τῆς χρυσῆς ἀκτίνες του, ποῦ ἔκαναν τὴν στενὴ λουρίδα τῆς θάλασσας ποῦ ἔβλεπα ἀπ' τὴν ταρατσα νὰ μοιάζει μὲ χρυσόροο ποταμάκι. Εἶχα ξαπλώσει σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ κυττούσα τὸν μαῦρο οὐρανὸ καὶ μὲ τὰ χρυσὰ κουμπιά του. Ἐκανα σκέψη βλέποντας τὸ πλῆθος τῶν ἀστεριῶν. Ἐξαφνα ἕνα ἀπὸ τὰ μύρια ἀστεράκια—ὁ λόγος τὸ λέει—ξεκαρφώθηκε καὶ κατρακύλησε. Μιὰ φωτεινὴ γραμμὴ διαγράφηκε γιὰ μιὰ στιγμή καὶ σὲ λίγο χάθηκε. Εἶπα ποιὸς ξέρει, μπορεῖ νᾶναι κανένα τσιγάρο ποῦ πέταξε ἀπὸ κανένα πλανήτη ποιὸς ξέρει ποιὸς καπνιστῆς.

Ἐκείνη τὴν ὥρα μοῦρθε νὰ καπνίσω. Ἐκανα νὰ ψάξω μὰ θυμήθηκα πὼς δὲν εἶχα πάνω μου. Φώναξα καὶ μοῦστειλαν ἕνα πακέτο. Μιὰ κουτὴ σκέψη ἔκανα. Θὰ καπνίσω καὶ στὸ τέλος θὰ τὸ πετάξω σὰν βολίδα, ὅπως τὸ πέταξε ὁ κάποιος τοῦ πλανήτου. Ἴσως τὸ δεῖ. Εἶπα, ἀφοῦ ἔχουν τόσο μεγάλα τσιγάρα θᾶχουν καὶ μεγάλα μάτια. Ἄναψα τὸ τσιγάρο καὶ κάπνισα. Ξέχασα τότε καὶ ἀστέρια καὶ καπνιστὰς. Σὰν κάτι νὰ μοῦλεγε τὸ τσιγάρο. Τὸ πρόσεξα. Ἦταν τὸ πρῶτο τσιγάρο ἀπὸ τὸ πακέτο.

«Εἶμαι ἡ ἀρχὴ ἐνὸς ὄνειρου. Σὰν ἔβασε ἐμὲ μὲσ' τὸ πακέτο μιὰ δροσερὴ κοπέλλα μὲ μεγάλα μαῦρα μάτια, ἄρχισε νὰ κἀνη καὶ τῆς πρῶτες σκέψεις τῆς γιὰ τὸν ἐργάτη ποῦ δούλευε στὸ κοπτήριον. Ἄρχιζε νὰ χτίζει πουπουλένια τῆ φωληὰ τῆς ἀγάπης τους. Καὶ πότε ἔβλεπε τὰ μεγάλα τῆς μάτια νὰ δείχνουν ἀνυποπτη χαρὰ, σὰν σκεπτόταν πὼς θὰ ζωντανέψουν τὰ ὄνειρά τῆς καὶ πὼς ἡ φωληὰ τῆς θὰ στεγάσει τὸν ἔρωτά τους σὰν δροσοστάλαχτο λουλούδι ἀνοιξιὰτικῆς αὐγῆς καὶ ἄλλοτε πάλι σὰν σκεπτόταν πὼς ποιὸς ξέρει τί σίφουνας θὰ τὰ γκρεμίσει ὄλα, σκοτείνιαζαν σὰν θεοσκότεινη νύχτα τὰ ὠραία τῆς μεγάλα μάτια.

«Εἶχε τὸ πρῶτο ραντεβοῦ τῆς. Μόλις θὰ σκόλαζε θὰ συναντοῦσε τὸν ἐργάτη, ποῦ ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἔβλεπε νὰ τὴν προσέχει. Σκεπτότανε πὼς νὰ φερθεῖ. Τὶ θὰ τοῦλεγε ; Μιὰ σκέψης ὁμως τὴν ἔκανε νάνατριχιάζει. Τὸν ἀγαποῦσε. Τὶ ἄλλο ἔπρεπε ;

“Αλλά δεν ξέρω. Τὴν συνέχεια θὰ τὴν ἔκανε σ’ ἄλλα πακέτα. Ἴσως τὴν μάθεις»-

Νὰ πάρει ἡ ὄργη κάεικα. Κι’ ἔτσι συνήλθα. Συνήλθα γιὰ νὰ κάνω τὴν συνέχεια κανονίζοντας ἄλλο τσιγάρο πὺ θάταν ἀναίσθητο γιὰτὶ δὲν ἤξερε τίποτε θὰ τὸν συνήντησε καὶ θὰ ἐνοιώσαν μαζὺ στιγμὲς ὑπέροχες. Ὑποσχέσεις θὰ ἔγιναν καὶ θὰ χάρισαν.

Σὲ ἄλλα πακέτα ἢ κοπέλλα θὰ ἔπλαθε πὶο δικαιολογημένα τώρα τὰ ὄνειρά της γιὰ τὸ μέλλον. Πιὸ ἀργὰ ἴσως νὰ ἔκλεινε τὸ κουτὶ μαζὺ μὲ τὰ τσιγάρα καὶ μερικὰ δάκρυα πὺ θὰ τῆς ἔφερνε ὁ πόνος ἀπὸ μικρομαλώματα.

Μιὰ βραδυὰ γύριζα ἀπ’ ἓνα γλέντι. Ἦμουν κουρασμένος. Πῆγα στὸ γραφεῖο μου κι’ ἄρχισα νὰ ἀνακατεύω κάτι χαρτιά. Ἔπρεπε νὰ τελειώσω γιὰτὶ τὴν ἄλλη μέρα εἶχα δίκη. Ἄνοιξα τὸ πακέτο μὲ τὰ τσιγάρα. Εἶχε μείνει τὸ τελευταῖο. Τ’ ἄνοιξα. Πέριεργο, κάτι μοῦλεγε κι’ αὐτό.

«Εἶμαι τὸ τέλος ἑνὸς ὄνειρου. Μιὰ ἄλλη μοῦ τὸν ἔγλεψε. Μιὰ ἄλλη καὶ τὰ μάτια της εἶχαν βουρκώσει. Ἔτσι εἶναι οἱ ἄνδρες, πάντα κοροϊδεύουν. Φαρμάκι νὰ τοὺς γίνουν τὰ τσιγάρα πὺ πακετάρω. Μὰ πάλι μετάνιωσε, γι’ αὐτὸ πὺ εἶπε. Κι’ ἂν τὰ καπνίσει αὐτός; Ἄς τοὺς θυμίζουν μόνο τῆς παληῆς τοὺς ἀγάπες. Ἔτσι ἴσως μὲ θυμᾶτσι καὶ μένα κάποτε».

Ἔσβυσε τὸ τσιγάρο. Ὅπως ἔσβυσαν καὶ τὰ ὄνειρα τῆς κοπέλλας μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια. Γι’ αὐτὴ θὰ μοῦλεγε τὸ τσιγάρο. Μπορεῖ νᾶταν κι’ ἄλλη. Ποιὸς ξέρει. Μήπως κάθε κοπέλλα ὄρθια, τὴν ὥρα πὺ τὰ χέρια της δουλεύουν νὰ τοποθετήσουν τὰ τσιγάρα δὲν ἀφίνει τὸ νοῦ της νὰ κάνει χίλιες δυὸ σκέψεις; Δὲν πλάθουν χίλια δυὸ ὄνειρα, δὲν χτίζουν πύργους, γιὰ νᾶρθει ἀργότερα ποιὸς ξέρει ποιὰ αἰτία καὶ νὰ τὰ γκρεμίσει; Νὰ τὰ σβύσει σὰν τὰ τσιγάρα;

Γιάννης Γαλέος

ΠΕΡΑΙΑ

Περαία μου θαλασσοπλουμισμένε,
πραματευτὴ καὶ δουλευτὴ καὶ ναύτη,
μὲ σκόνι καρβουνίσια γιομισμένε,
Περαία μου θαλασσοπλουμισμένε,
πὺ μὲ ἴδρωτες ἢ πρόοδό σου ἐγράφη,
φωτιά ἢ ζωὴ σου πέρα ὡς πέρα ἀνάφτη,
Περαία μου θαλασσοπλουμισμένε,
πραμματευτὴ καὶ δουλευτὴ καὶ ναύτη.

(Τριολέττο)

Μιχάλης Γ. Μπακούρης

ΔΙΗΓΗΜΑ

●● ΜΠΡΟΣΤΑ Σ’ ΕΝΑ ΜΝΗΜΑ ●●

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Ἡ μέρα λιγοθυμούσε στη χρυσαφένια δύση καὶ τὸ σούρουπο πόρπιζε τις χρυσαφένιες ἀνταυγιές—του. Οἱ ὠρες τρέχοντας ἀκούραστες στ’ ἄρμα του χρόνου, ξετύλιγαν τὰ σκοτεινὰ πέπλα τῆς Νύχτας γιὰ νὰ τυλίξουν τὸ χωριὸ πὺ ετοιμαζόταν νὰ κοιμηθῇ.

Ἀνέβαινε ἐνα ἀνηφορικὸ δρομάκι ἐξοχικὸ καὶ μια ἀπέραντη θλίψη τον συντρόφευε. Πόσον φαίνόταν μόνος στη ζωὴ—Ἡ ὥρα κυλούσε μονότονα καὶ τὸ σκοτάδι δὲν ἀγκάλιασε ἀκόμη τὴν γῆ, παράξενο λὲς καὶ ἔξεχασε τὸν δρόμον—της, γιὰ νὰ τυλίξει τὴν ψυχὴ του νέου στο σκοτάδι τὸ θλιμμένο, τὰ χεῖλη—του σφιγμένα κι’ ἀφωνα σχηματίζαν ἐνα αὐλάκι βαθύ, σιωπηλὸν πονοῦ. Τώρα βρίσκεται μέσα στοὺς σταυροὺς, κι’ ὁ πόνος—του φαίνόταν καθαρὰ, ὅτι ἀνέβαινε τίς κλίμακες τίς ἀπελπισίας. Ξυφνικὰ ἐνα φτερούγισμα τον ξάφνιασε, ἦταν ὁ γρύλος πὺ πέταξε πᾶνω ἀπὸ ἐνα σταυρὸ. Τὴν ἴδια στιγμὴ τὰ γόνατα του νέου λύγισαν σγκάλιασε τον σταυρὸ καὶ τὸ ποτάμι τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς θλίψης ἐνώθησαν τώρα ἐντελῶς καὶ ἔξεπασε σὴν πὶο θλιμμένη συμφωνία του πόνου. Κάποιος στεκόταν τώρα κοντὰ του. Τὸ φεγγάρι μόλις ἀρχίζει ν’ ἀνεβαίνει πίσω ἀπ’ τὸ βουνὸ. Τώρα βλέπω καὶ τοὺς δυὸ γονατισμένους μπροστὰ στο μνήμα, φαίνονταν σαν νὰ μὴ ζύσαν στη γῆ μας. Σαν νὰ ταξίδεβαν σὲ ἄλλους κόσμους. Ὁ γρύλος φτερούγιζε δίπλα—τους καὶ τὸ πονεμένο τραγοῦδι—του φαίνόταν σαν τὴν σιωπηλὴ προσευχὴ—τους. Ἦταν ἐνας ὕμνος στη ζωὴ ἐκείνου πὺ δὲν ζοῦσε πια, Τραγοῦδι γιὰ κείνους πὺ ζήσαν γιὰ τὸ καλὸ των ἄλλων. Πὺ ἀπὸ πολὺ νέοι μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους ἦσαν γονατισμένοι στὸ βωμὸ τῆς ἐπιστήμης—τους καὶ ἔδωσαν τὴν πνοὴ τους γι’ αὐτὴν καὶ τὸ καθήκον τους. Ἐκείνους πὺ ὁ χρόνος σμίλεψε στις πίκρες καὶ στις ἀπογοητεύσεις τῆς ζωῆς, ἐνῶ δὲν ζήτησαν παρά τὴν πρόοδον καὶ τὸ φῶς τῆς Ἀλήθειας. Τώρα τὸ κελᾶϊδημα κήλυσε σὲ μια ἄλλη πονεμένη μελωδία πὺ λέγε. Ἐάν στη ζωὴ δὲν σὲ νοιώθουν μὴ λυπάσαι, ἐάν διαρκῶς ἀγωνίζεσαι καὶ ζητᾶς χωρὶς νὰ βρίσκεις πάντα τὴν ἀλήθεια μὴ ἀπογοητεύεσαι. Ὅπως οἱ κορυφές των βουνῶν ἐλκουν τοὺς κεραυνούς ἔτσι καὶ τὰ δυνατὰ πνέσματα ἐλκουν τὴν ζυλοτὺπία στη ζωὴ καὶ τὴν δόξαν ὁμως σὴν Ἀθανασία. Ἐάν ὅλα

στη ζωή ήταν έφκολα και το ιδανικό—σου το καταστήσης έφκολα, τότε θα σταματήσεις η πρόοδος η δράσις και η μονοτονία θα σκώτωνα τη ζωή. Όσοι κρατούν την επιστήμη—τους ψηλά αυτοί στηρίζουν τον πολιτισμόν. Όλα τριγύρω φαίνονταν να κοιμούνται σε μια μαγεμένη σιωπή. Η φύση όλη άκουγε. Η πέτρα που ανεβάσεις στο ανηφορικό μονοπάτι της ζωής—σου ξανακυλά μόλις πλησιάζει στην κορυφή και το πείραμα επαναλαμβάνεται. Η ζωή δεν είναι καμωμένη από μαρμελάδα διά να την αφομοιώσει το στομάχι έφκολα, αλλά από πέτρες και κρύσταλλα που το ξεσχίζουν και το τρσπούν.

Τώρα το θλιμμένο τραγούδι κατέβηκε πιο χαμηλά σα να θέλε να μιλήσει μόνο στο Νέο που ζούσε σ' έκσταση, και σαν μια αρμονία δροσολοσμένη από μιá υπερκόσμια συμφωνία ξεχείλισε από το άπειρο στην ψυχή—του και την πλημμύρισε με ένα αιώνιο φώς «Θέλεις να τιμήσεις αυτόν που έχασες; Γίνα καλύτερος απ' αυτόν». Προσπάθησε να φθάσεις πιδ ψηλά. Ένα μαγεμένο μυστήριο αγκάλιασε τό θλιμμένο τραγούδι του γρούλου που στην ψυχή του Νέου άναψε ένα δυνατό φώς. Κι' έτσι τώρα κρατώντας αυτήν την λαμπάδα αναμμένη με το φώς της ανώτερης αυτής πνοής δεν θάναί ποτέ μόνος. — Το φεγγάρι πού άκουγε μέσα από τα σύννεφα βγήκε να ζήσει τη μαγευτική αυτή στιγμή. Ο νέος σηκώθηκε ο άλλος που ήταν δίπλα—του ήταν η σκιά—του. Με μιá καινούργια πίστη στη ζωή ξεκίνησε ακολουθώντας το φώς της Αλήθειας που είδε.

Μίνως Ψαλτάκης.

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μονάχοι οι δυό τους στον ανήφορο του Στρέφη με το φεγγάρι που τους βλέπει από ψηλά, με το φεγγάρι πούχει δει και πούχει ακούσει

Σε λίγο θάβγει απ' ένα νέφι να τη λούσει στο χρυσοφώς καθώς γλυκά χαμογελά (κάτ' απ' τα πόδια τους η γής γυρνά και στρέφει...)

Κι' όπως εντός τους της αγάπης τροφαντος ανθεί ο καρπός, νοιώθουν καθώς πηγαίνουν, νάναί μετέωροι μέσ' στη δημιουργία του παντός..

Πάυλος Πρόγιας

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑΣΑΡΑΒΑΛΟΣ

Χρόνια τώρα παιδευόταν αδιάκοπα και πάσκιζε να βγάλει ένα κομμάτι ψωμί με τη χαμάλικια δουλειά που διάλεξε να κάνει. Μα θάνε πάλε φοιχτό ψέμα να πει κανείς πως από θέλησή του την απόκτησε. Φταίμε και μεις, μα φταίει και η μοίρα μας που τις πιότερες φορές είνε κακορίζικια. Να τέτοια του στάθηκε κι' αυτουνού η μοίρα του κακότυχος. Πάνε πολλά χρόνια που δεν μπόρεσε να σηκώσει κεφάλι μια αλλόκοτη αναποδιά τον ακολουθούγαε παντού που λες κι' επείτηδες τον είχε καβαλικευμένο από το σβέροχο και δεν τον άφηνε να ξεφύγει από την άθλια ζωή που ζούσε.

Και δός-του λοιπό ο καθημερινός μόχθος της ζωής που τον κατάρτεχε σα τον ίσκιο του, δός-του λοιπό τό χαμαλίκι που τον έκανε να σέρνεται σαν το σκουλίκι από τη μια ίσαμε την άλλη άκρη του λιμανιού και που κρατούσε από την ώρα που θάροχιζε να φέγγει η μέρα, ίσαμε αργά τη νύχτα που θάκλειναν τα πιό βρώμικα κρασσοπουλιά και τα θλιβερά παληόσπιτα του λιμανιού.

Είχε πια ρέψει σε τούτη τη χαμένη δουλειά. Τα χιόνα τούχανε σκορπιστεί προΐμα στο κεφάλι με τα πινα και αταχτα μαλλιά. Πάνω στο γλυμένο πρόσωπό του και τ' αδύναμο από τα τραχιά αγνάγια που του άφησαν οι σιερόσεις και τα βάσανα, εΐτανε καρφωμένα θαρροεις δυο μεγάλα μάτια προισμένα και υγρά, με κοκκινιασμένες κόρες και μαδυμένα τσίνοουρα, και στη μέση, εκεί που σμίγαγε οι ψαρές τριχες τών φρυδιών άρχιζε να κοτεβαίνει απότομα κι' ύστερα ν' ανασηκώνεται και να πέφτει πάλε γυροτά πάν' απ' τα χείλια του μιá πελώρια μύτη, χοντροή και κόκκινη που τούτη η κοκκινίλα της σούφρονε στη θύμησή σου αλκολίκι. Πιο κάτω, στραβοβαλμένο έστεκε το πλατύ και σαρκόδικο στόμα του πούχασκε μισάνοιχτο δείχνωντας έτσι τα δυο μοναδικά του δόντια πούτανε κίτρινα και σαπισμένα και που πηγαΐνανε πέρα δόθε σε κάθε άγγιγμα πούκανε η γλώσσα απάνω-τους κι' οι βαθειές ριτίδες που γεννιόνται ανάκατα από τα μεγάλα βάσανα και το χρόνο, του αυλακώνανε το τραχύ μέτωπο και τα λιγνά-του μάγουλα, για να σβύνουνε και να χαθούνε, λίγο πιό κάτω μέσα στα πλέγματα που σαρκώνανε τα άσπρα και άκουρα γένηια-του.

Τούτος εΐτανε ο Μπαρμπασαγγέλης, μα για τόχε, για δεν τόχε τούτο το όνομα, το ίδιο έκανε. Όλοι όσοι τον ξερανε τον φωνάζανε με το παρσούκλι-του. Ο Μπαρμπασαράβαλος. Κι' εΐτανε και τούτη μια μικρή θλιβερή ιστορία το πως απόκτησε τούτο το όνομα. Μια μέρα που κουβαλούσε μια μεγάλη κόφα με λεμόνια φορτωμένος στην πλάτη, εκεί δα, όξω απ' τα Λεμονάδικα, του κοπήκανε τα πόδια. Είχε τρία μερόνυχτα ο δύστηνος να φάει, και σωσιόσθηκε κατάχαμα με το βαρύ φορτίο-του. Ότιαν συνήροθε, είδ' από πάνω-του σκιμένα περίεργα κεφάλια να τον κοιτάζουνε με οίχτο κι' ένα αλητόπαιδο πούκανε τη χαμάλικια δουλειά κι' αυτό να φωνάζει δυνατά με ξεγνοιασιά και χάχανα σα να γινότανε εκεί δα μπροστά-του κάτι το όμορφο

καὶ τὸ γουστόζικο. Πάει ὁ γέρος, εἶναι πια για τὸ σκουπιδιάρικο, σαραβα-
λιάστηκε. Αὐτὸ εἶτανε ὄλο. Ἀπὸ τότε ὅταν τὸν βλέπανε οἱ ὁμοίό-του, οἱ
αλήτες, οἱ ἄνθρωποι που ζούσανε με τὴ χαμαλίκια στις μασούνες καὶ στα ρί-
θρα του λιμανιοῦ, τὸν φωνάζανε Μπαρμπασαράβαλο καὶ ἐτσι πια του κλη-
σε τουτο τὸ παρατσούκλι για νὰ κάνει πιο θλιβερὸ καὶ φριχτὸ τὸ μαρτύριο
τῆς ἀθλιας ζωῆς-του.

Ἀπ' τα χαράματα τὸν ἐβρησεκς στο πόδι, μέσα στη πιάτσα που λένε.
Φορούσε ἓνα βρακὶ χιλιομπαλωμένο καὶ τρύπιο καὶ φαρδύ, πεν χωρού-
σε κι' ἄλλους δυο μέσα σα κι' αὐτόν. Τόχε ζωσμένο στη λιγνή-του μέση μ'
ἓνα διπλασιμένο πανὶ που περῖσευε ἴσαμε μιὰ σπιθαμὴ καὶ του κρεμόντανε
πάνω απ' τὸ δεξιὸ γοφὸ. Ἀπάνω φορούσε μιὰ μαβιά πουκαμίσα, λιγδιασμέ-
νη καὶ ξετράχυλη, με μπόλικα μπαλώματα στους ἀγκώνες καὶ στα πλευρὰ
καὶ κάτω ξυπόλυτος, εἶχε τόσο πια συνηθίσει τὸ πετοῖ-του νὰ περπατᾶ γυμνὸ
πάνω στις φαρδιὲς πλάκες του λιμανιοῦ που εἶχε γίνει πιο σκληρὸ ἀκόμα
κι' απ' τὸ τομάρι του βοδιού. Κι' ὀλάκερο τὸ κεφάλαιό του στη δουλειά-του
εἶτανε δυο τρεῖς οργυρὲς σκοινὶ που τόχε κουλουριασμένο καὶ περασμένο στὸ
χέρι-του, ἡ σκυφτὴ καὶ ταλαίπωρη πλάτη του, τὰ σκελετώδικα χέρια-του καὶ
τὰ γυμνὰ καὶ βρώμικα πόδια του.

Με τούτη τὴ σεραγαγιά γύριζε για τὴ ζήση του. Καὶ προ-ῖ-προῖ, μόλις
θ' ἄρχιζε ἡ κίνηση του Πειραιώτικου λιμανιοῦ εἶτανε καὶ τούτος παρὼν.

Ξεκίναγε ἀπὸ τὸ Τελωνεῖο, ἔκανε ἓνα γύρο βόλτες απ' αὐτό, ἀνέβαινε
πιο πάνω ἴσαμε τὸν Ἄη Νικόλα, ἔκανε ἓνα σταυρὸ καὶ ξανακατέβαινε πάλι
κ' ἴτω πρὸς τὴν Τροῦμπα. Ἐκεῖ περνούσε μπρὸς ἀπὸ τὰ μεγάλα βαπόρια που
ερχότουσαν καὶ φεύγανε για τὸ ἐξωτερικὸ καὶ στεκότανε καὶ χάζεβε για πολλή
ῶρα. Του ἄρσεε νὰ βλέπει τις πελώριες καὶ μυτερὲς πλώρες τῶν μεγάλων
βαποριῶν, τις ἀσπροβαμένες καμπίνες με τὰ στρογγυλὰ παραθύρα καὶ τὰ
μπρούτζινα φιλιστρίνια, που ἡ φαντασία του ἐκείνη τὴν ῶρα τὸν τρύπωνε
μέσα σ' αὐτές, κι' ὕστερα, ἐβρησεκς μαθὲς γούστο νὰ βλέπει τὰ λιγνὰ καὶ ψη-
λὰ φουγάρα με τὰ παρδαλλὰ χοῶατα καὶ τὰ παρᾶξενα σύμβολα που εἶχανε
ἀπάνω-τους, ἀπὸ τὴ μια κι' απ' τὴν ἄλλη μεριά. Καὶ ξεχνιότανε παραδομέ-
νος στις τρικυμίες που τὸν ζώνανε ἀξαφνα τὴ ψυχὴ. Τὸ γέρικο στήθος-του
τότε φούσκωνε διάπλατα ἀπὸ μιὰ πλ' ῶρια λαχτάρα για ξένους καὶ μακρινούς
τόπους που ἡ πυρωμένη φαντασία του τὸν παρέσερνε ὡς ἓνας μεγάλος
παφλαστικὸς χεῖμαρος. Τέτοιες στιγμὲς τὸν ἐπιανε πάντα μιὰ ἀκατανίκητη
νοσταλγία τῆς θάλασσας που τὸν κρατούσε καρφωμένο ἐκεῖ πάνω στις ἀψυ-
χες πλάκες ὡς ἓνας πελώριος καὶ γιγάντιος μαγνήτης. Κι' εἶτανε τόσο με-
γαλειώδικο καὶ ζωντανὸ τὸ ὄραμα πούχε μπρὸς στα φλογισμένα μάτια-του,
που ξεχνιότανε, ξέφευγε με μιὰς ἀπὸ τὴ χτηνόδικη ζωὴ που ζούσε μέσα στις
μασούνες καὶ στο βούρκο του λιμανιοῦ, τούφευγε ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ ζωόδι-
κια νάρκη που τούχανε νεκρώσει τὴ ψυχὴ καὶ τὰ προσιμένα ἀπὸ τὸν πόνο
μάτια-του καθαρίζανε με μιὰς ἀπὸ τὴ θολούρα καὶ τὴ μαυρίλα τῆς πραγμα-
τικότητος. Τότες γινότανε λεύτερος, ἄνθρωπος κι' αὐτὸς ὡς ἓνας ἄλλους
που βρίσκονται ψηλὰ κι' ἀλάργα ἀπὸ τὴ βαρεῖα χαμαλίκια βιοπάλη, ἄνθρω-

πὸς με κρυφὰ ὄνειρα, λαχταριστοὺς πόθους, φαντασίες καὶ νοσταλγεμένες
χαρὲς που για περιοχόμενό τους εἶχανε τὴ φυγὴ, μιὰ φυγὴ μακρινὴ σε ἄλλες
πολιτείες, σε ἄλλες χώρες που ἡ ζωὴ θὰ εἶτανε πιο καλὴ, πιο ὁμορφη, πιο
ἀνθρώπινη καὶ τέλεια λυτρωμένη ἀπὸ τὴ μιζέρια καὶ τὴ δυστυχία. Μα νὰ,
σε λίγο συνερχότανε ἀπὸ τὰ ονειροπολήματά-του, τότε ἐπεφτε στη σκληρὴ
πραγματικότητα ὡς ἓνας ἐρχότανε ἀπὸ πολὺ μακρινούς καὶ ἀλλιώτικους κό-
σμους καίβγαζε με βία ἀπὸ τὴ μέση του ἓνα βρώμικο κουρέλι που τόχε για
μαντῆλι καὶ σφούγγιζε κλεφτὰ απ' τὰ κοκκινισμένα μάτια-του κάποιο κρυφὸ
δάκρυ, που ξέφευγε κρυφὸ καὶ κατορακυλούσε πάνω στις βαθειὲς ριτίδες για
νὰ χαθεῖ βιαστικὰ μέσα στα ἄσπρα καὶ σκονισμένα γένια του.

Καὶ δὸς του λοιπὸ καὶ ξανάρχιζε πάλι τὸ δρόμο, σκηφτὸς καὶ σερονό-
μενος καὶ πᾶσκιζε καὶ καμωνότανε νὰ βρεῖ φορτίο για νὰ βγάλει ἓνα κομ-
μάτι ψωμί.

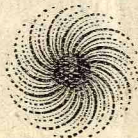
Ἐρχότανε στο Ρολοῖ, ἐκεῖ που ἀράζανε τὰ μικρὰ βαπόρια που φεύγανε
για τὰ κοντινὰ τὰ λιόλουστα νησιὰ του Σαρωνικοῦ, περνούσε μπρὸς ἀπὸ τις
κουλουριώτικες μπενζίνες με τις μικροσκοπικὲς καμινάδες-τους που βγάζανε
τὸν παρᾶξενο καὶ διακεκομμένο ἐκεῖνο θόρυβο τῆς μπενζινομηχανῆς καὶ ἀξα-
φνα τρύπωνε μέσα στη ψαρογορᾶ, ἐκεῖ τσπλαβουτούσε με τὰ γυμνὰ του πό-
δια μέσα στα βρώμικα νερὰ καὶ τις λασπωμένες πλάκες καὶ ζαλισμένος πια
ἀπὸ τις φωνὲς πούκανε τὸ θορυβώδικο πλήθος τῶν ψαρεμπόρων, ἐβγαινε,
ἔκανε ἓνα γύρω μέσ' απ' τὰ μανάβικα καὶ τὰ χασάπικα τῆς αγορᾶς καὶ νὰ
τόνε πάλι ἔτρεχε κοντὰ στη θάλασσα χαϊρότανε νὰ βοήσεται κοντὰ-τῆς καὶ
νὰ νοιώθει νὰ τὸν σφιχταγκαλιάζει τοιγύρω του ἡ ἀλιμύρα-τῆς καὶ σα τὸ πε-
τύχενε γινότανε μικρὸ παιδί. Ναι εἶχε καὶ τούτο τὸ παρᾶξενο. Αὐτὸς ὁ γέρος
που καιρὸ τώρα ζούσε τὴν ἀλήτικια ζωὴ καὶ που ἡ καρδιά-του καὶ ἡ ὄψη-
του εἶχανε γίνει πιο τραχὲς καὶ ἀχαρὲς καὶ απ' αὐτὸ ἀκόμα τὸ ψυχρὸ γεράνι-
τη, σὲ τέτοιες στιγμὲς μαλάκωνε, θαρρεῖς καὶ στη ψυχὴ του χυνότανε μπάλ-
σαμο κι' ἡ καρδιά-του γινότανε παιδιάστικια καὶ ἡ ὄψη-του ἤρεμη καὶ πράη.
Καὶ τότε περπατούσε σίριζα με τὴ θάλασσα κι' ἔκανε χαρὰ νὰ βλέπει τὴν
εαυτὸ του νὰ καθρεφτίζεται μέσα στα θολὰ καὶ τὰ πράσινα νερὰ του λιμα-
νιοῦ. Σιγὰ, σιγὰ, μ' αὐτοὺς τοὺς στοχασμούς καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλοβαίνει
ἔφτανε στὸν Τζελέπη, περνούσε ἀνάμεσα ἀπὸ τις θεόγατες σκάλες που ἐνώνα-
νέ τις ψηλὲς πρίμνες τῶν βαποριῶν με τὴ παραλία κι' ἔφτανε ἐκεῖ που ἀρά-
ζανε τὰ καΐκια, εἶτανε τόσο πολλὰ καὶ πικνὰ ἀραγμένα που δεν ξεχώριζες
τόνα απ' τ' ἄλλο, μοιάζανε με ἓνα μενάλο σορὸ ἀπὸ ξύλα, σκοινιά, κατάρ-
τια καὶ καραβόπανα κουλουριασμένα. Ὑστερα ἀπὸ κεί τὸν ἐβλεπες μέσα
στον Ὀργανισμό, μα τούτο τὸ μέρος δεν τὸν πολ' ἄρεσε, δὲν τὸ πολυχώνεε,
πήγαινε απ' ἀνάγκη μήπως καὶ πετύχει κανένα ἀγῶι. Τ' ἀπόφευγε ὅσο
μπορούσε πιότερο καὶ τούτο γιατί σ' αὐτὸ τὸ μέρος εἶχε τοὺς πιότερους ἐχ-
θρούς. Ἀπὸ τὴ μια μεριά εἶχε τ' ἀλητόπαιδα που κάνανε γούστο νὰ τὸν
πειράζουσανε καὶ νὰ τὸν ἀκακομεταχειρίζουσανε καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι οἱ χαμά-
λιδες του Ὀργανισμοῦ, που τὸν εἶχε καὶ τοὺς πλήρωνε ὁ Ὀργανισμὸς κι' εἶ-
τανε πιο περιποιημένοι απ' αὐτὸν γιατί φορούσανε ὁμοίους μπλὲ φορεσιὲς

και καπέλα. Και τούτο είτανε που του κόστιζε και τον πείραζε πióτερο, το ύφος που πέρνανε απέναντί-του, λες κι' αυτοί δεν στιβάζανε κόφες και μπαούλα στην πλάτη τους, δεν κάνανε αγγαρίες και δεν είτανε χαμάλιδες σαν κι' αυτόν. Μα δεν είτανε μονάχα το ύφος τους που τον πείραζε, τους οχρεούτανε πολύ γιατί του κόβανε και το ψωμί του. Μόλις πλησίαζε στις ώρες της δουλειάς και πάσκιζε κι' αυτός να κάνει κάτι τον διώχνανε και τον βρίζανε χιδαία. Κι' έτσι ερχότανε πίσω πάλε στου Τζελέπη, εκεί το μέρος είτανε πιο λεύτερο, πιο φιλότιμο, πιο γόνιμο για τη χαμαλίκια. Εκεί πια κατάληγε και απάντεχε μη λάχει και σπάσει ο διάβολος το πόδι του και πετύχει κανένα φορτίο κι' όταν το πετύχαινε γινότανε άλλος άνθρωπος, δυνατός, χεροδύναμος γλήγορος. Είτανε που τον επαναστατούσε η λαχτάρα του να ζήσει έστω και με τούτη την άθλια και χτινώδικια ζωή που ζούσε. Σε τέτοιες στιγμές έμοιαζε με το σακάτη, τον ακροτηριασμένο που παρόλη τη φριχτήν κατάντια του κορμιού-του, θέλει να ζήσει, φλέγεται από τη μεγάλη επιθυμία να ζήσει, έστω και με τέτοια χάλια που δεν θα το επιτρέψουν, δεν θα τον αφήσουν να χαρεί κι' αυτός τη ζωή όπως και οι άλλοι άνθρωποι.

Φορτωνότανε λοιπό το φορτίο-του, στην πλάτη με αλλόκοτη ευκολία, τόδενε στη μέση-του με το σκοινί πούχε κουλουριασμένο στο χέρι και μιὰ και δυο ξεκίναγε σκηφτός και σερνάμενος κάτω από την πίεση του βαριού όγκου πούχε από πάνω-του. Και το ιδρωκόπι και το αγκομαχητό δυνάμωνα και πλήθαινε ίσαμε να φτάσει στο τέρμα και κεί όχι για ν' αναπαφτεί μα για να τρέξει πάλε φουριόζος πίσω στη θάλασσα, εκεί δα στου Τζελέπη και να αρχίσει πάλε η αναμονή για νέο φορτίο, για καινούριο αγώϊ.

Ετούτος είτανε ο Μπαρμπαβαγγέλης που οι πióτεροι τον φωνάζανε Μπαρμπασαράβαλο με το χαρακτηριστικό τούτο παρατσούκλι που έδειχνε και καθαρά και ξάστερα τη φριχτή και θλιβερή κατάντια-του, τη βαριά και άχαρη ζωή που χρόνια τώρα ζούσε μέσα στις μαούνες και στα μουράγια του Πειραιώτικου λιμανιού.

Γιώργος Σάνδης

ΘΕΕ-ΜΟΥ

Θεέ-μου χλωμιάσανε μπροστά-μου
όλα του κόσμου τάγαθά.
Κι' όλο τὸ βάρος στην καρδιά-μου
του πόνου νοιώθω να βυθά.

Όμως ελπίζω κι' υπομένω
μήπως καιρθή για με χρυσή
—λέω—μια μέρα κι' ανασαίνω

παντοτινή μου ελπίδα Σύ ! Γεώργιος Περιστέρης

ΟΛΑ ΤΡΙΓΥΡΩ ΜΟΥ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ

Ολα τριγύρω μου σωπαίνουν
στης ξαστεργιάς την ωμορ-
[φιά,
τί μοναξιά, τί ησυχία βαθιά
ολα τριγύρω μου πεθαίνουν,

Και το φεγγάρι π' αλλα βρά-
[δουα
μούκανε πάντα συντροφιά
απόψε κρύφτηκε βαθιά,
πισ' απ' του κόσμου τα σκο-
[τάδια

Σβυστηκε κι' η πνοή τ' αγέρα
πούπαιζε μέσα στα κλαδιά
ω! τί παράξενη βραδυά
πότε να ξημερώσει η μέρα-

Και γω με μάτι καρφωμένο,
ψηλά στον ξάστερο ουρανό
τον ερχομό—σου περιμένω

Του γρύλλου σώπασε ο σκο-
[πός
η Πλαση αποκοιμιέται,
ψυχή στή στράτα δέν γροικιέ-
[ται

Κι έλα να πάψω να πονώ
έλα να πάψω να θρηνώ
Ελα γιατί σιγοπεθαίνω.—

Παντού σκοτάδι— Λίγο φως...

Γεώργιος Θεολόγος

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

Και τώρα ανοίγουμε διάπλατα τὰ φτερούγια—μας και φτυροκοπάμε ανεμπόδιστο στους άσωστους πνευματικούς ουρα-
νούς. Ψηλά, πολύ ψηλά τρεμοπαίζει ολόφωτο το αστέρι—μας και μας στέκει σημάδι στη μακρυνή πορεία. Θ' άνεβούμε ως και πάνω;—Πρέπει.

Ξεκινούμε. Βίρα! Τα πανιά—μας, ολοφούσκωτα, αζάρωτα απ' τις ανάλαφρες πνοές του ανέμου. Και νάμαστε τώρα θαρετά αργοναύτες, αρμενίζουμε στο μπλάβο μεσοπέλαγο της ζωής, με την καρδιά φλογισμένη και τη θέληση ακλόνητη. Το χέρι

χουφτιάζει το διάκι, το βλέμα σπάζει τη μετάξινη κλωστή του ορίζοντα και πλώρη για τὸ μακρινὸ νησί της τέχνης. Θα φθάσουμε; Θα ποδίσουμε στὸ γαλήνιο αραξοβόλι—του; Ναι... Ὁποῖος ἀμφιβάλει ὁποῖος δε νοιώθει γρανίτη στὰ στήθεια—του, ὁποῖος δὲν πυρώνεται ἀπ' τὴ φωτιά της πίστεως, ἄς μὴν ἔρθει μαζί—μας.

Ξεκινούμε. Μὰ ποιὸς ξέρει τι θα βρούμε στο ταξίδι—μας; Μπορεῖ ἀγέρα ἐνάντιο, φουρτούνες, ἀνεμοζάλες, μπόρες. Ὅμως ποτὲ δε θα γυρίσουμε πίσω, δε θα δειλιάσουμε. Θὰ παλέψουμε, θὰ ἀτσαλώσουμε τὰ μπράτσα και θα φτάσουμε στο σκοπὸ—μας—τὸ μακρινὸ νησί. Θα φτάσουμε γιατί το θέλουμε, γιατί τὸ πιστεύουμε.

Τόπαμε και το ξαναλέμε. Σκοπὸς—μας ἕνας : το πνευματικὸ ἀνέβασμα των νέων του Πειραιᾶ, Ἴσως νᾶνε βαρὶ το φορτίο που πάμε να σηκώσουμε στις νεανικὲς—μας πλάτες. Ἴσως νᾶνε ἀγκαθερὸ το μονοπάτι που θα μας βγάλει στη φωτόλουστη βουνοκορυφή. Δε μας πειράζει ἐξω ἀπὸ μας ο φόβος.

Ἡ στοργή, ἡ συμπάθεια και το ἐνδιαφέρο που δείξαν οἱ νέοι λογοτέχνες για τὸ φύλο—μας τόνισε το ἠθικὸ—μας ἐνθάρρυνε και μας ἔδωσε κουράγιο νὰ συστηματοποιήσουμε τις προσπάθειές—μας. Ἐτσι το περιοδικό—μας ἀπ' το φύλο τούτο θα βγαίνει τακτικὰ κάθε μῆνα.

Οἱ στήλες—μας θᾶνε, ὅπως ἴσαμε, τώρα στη διάθεση των νέων λογοτεχνῶν. Θα προσπαθούμε—ὅπως τόχουμε ξαναπεί—να στεκόμαστε με στοργή στο πλεβρὸ κάθε νέου που μπαίνει τώρα στο δρόμο της πνευματικῆς δημιουργίας.

Ἐνα μονάχα ζητούμε ἀπ' τους συνεργάτες—μας και κύρια ἀπ' τους νέους : Νὰ γράφουνε τις συνεργασίες—τους με το μονοτονικὸ σύστημα ὀρθογραφίας. Δεν πρέπει οἱ νέοι να σταθούνε στην οὐρᾶ ἐνὸς κινήματος που ξεκίνησε ἀπ' τους «μεγάλους», μα που περιμένει ἀπὸ μας την πνοή της καινούργιας ζωῆς.

Δε μπορούμε να μὴν ἐφχαριστήσουμε κι ἀπὸ δω τον σπάνιο φίλο και ἀληθινὰ πνευματικὸ ἀνθρώπο κ. Γιώργο Καραπάνο, για την τόση στοργή και ἀγάπη που ἔδειξε για το φύλο μας και την προσπάθειά μας. Ἀκόμα τον ἀγαπητὸ μας κ. Γιάννη Κρητικὸ για την πολύτιμη βοήθειά του. Ἀλλὰ και ὅλους ἐκείνους τους φίλους—μας που με τόση προθυμία και συγκινητικὴ ἐνθάρρυνση μας πρόσφεραν την ἠθικὴ ἦταν υλική—τους ἐνίσχυση τον ἐφχαριστοῦμε θερμὰ και εὐκρινᾶ.

Σὲ λίγες μέρες :

ΣΤΑΜ ΒΑΡΒΑΡΗΓΟΥ
Ὁ ποιητὴς ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ
Ἔκδοση: "ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΑΣ", Πειραιᾶς 1944

Ἐτοιμάζεται :

ΚΩΣΤΑ ΑΓΓΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
Ὁ ποιητὴς ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΑΡΑΣ
Ἔκδοση: "ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΑΣ", Πειραιᾶς 1944

Ἵστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ κυκλοφορεῖ :

"ΤΟ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ",
Μηνιατικὸ γραμματοσημολογικὸ περιοδικὸ
Διευθυντὴς: Κ. ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ
Γραφεῖα : Φιλικῆς Ἐταιρείας 31 Πειραιᾶς

Κυκλοφορεῖ τὸ 12ο φύλλο τοῦ μηνιαίου λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ :

"Α Ρ Γ Ω",
Διευθυντὴς: ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ
Γραφεῖα: Ἐπιδαύρου 17 Πειραιᾶς

Στὸ περίπτερο :

Αφῶν ΣΑΒΒΙΔΑΚΗ
Γωνία Φίλωνος και Γεωργίου Α'.
Θὰ βρῆτε ὅλα τὰ τελευταῖα
λογοτεχνικὰ βιβλία και περιοδικὰ

Κυκλοφοροῦν :

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ
"ΑΠΛΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ",

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΤΡΑΚΟΥ
"ΠΟΝΕΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ",
Πειραιᾶς 1944

Τὰ Χριστούγεννα κυκλοφορεῖ

ὁ δεύτερος τόμος τῆς

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Πολυσέλιδος, πλούσια εἰκονογραφημένος καὶ μὲ συνεργασίες τῶν κ. κ. Α. Σκιλιανοῦ, Σ. Μυριβήλη, Σ. Σκίπη, Κ. Δημαρᾶ, Κ. Παράσχου, Μ. Ροδᾶ, Μ. Λουντέμη, Δ. Βουτυρᾶ, Σ. Μαυροειδῆ, Σ. Ἀλεξίου, Γ. Πιερίδη, Ν. Πετιμεζᾶ—Λαῦρα, Σ. Δάφνη, Ν. Λαπαθιώτη, Σ. Παναγιωτόπουλου, Ν. Παπαγεωργίου, Γ. Σταμπολῆ, Π. Κατσέλη, Γ. Ἀμπάτη, Ρ. Μπούμη, Σ. Σπανοῦδη, Τ. Ἄγγρα, Α. Μαγγανάρη, Ν. Βρεττάκου, Γ. Σκαρίμπα, Ἄθ. Ταρσούλη, Γ. Κοτζιούλα καὶ ἄλλων.

Τὸ ἡμερολόγιον κοσμοῦν συνθέσεις, σχέδια καὶ σκίτσα τῶν καλλιτεχνῶν Τάσου, Βασιλείου, Τίμπρου, Βικάτου, Χατζηκυριάκου, Ἀστεριάδη, Μυταράκη, Βαλσαμάκη, Λιώκη καὶ ἄλλων.

Ἡ σύνθεση τοῦ ἐξωφύλλου ἔγινε ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη Τάσο.

Ἐκδότης

ΑΡ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ